

STUDENTEN GEVEN NIET OM GEZAMENLIJK DIPLOMA

Joint degree loopt vast in bur

Vijf jaar geleden leken joint degrees dé oplossing voor tal van internationaliseringsproblemen, zoals de stagnerende uitgaande mobiliteit. Gezamenlijke internationale studieprogramma's waarvoor studenten één diploma kregen, zouden een einde maken aan gesteggel over wederzijdse erkenning van studiepunten en diploma's. Maar de joint degree blijkt een bureaucratisch monster dat nauwelijks is te verslaan.

'Een veelbelovend model om vorm te geven aan een internationaal curriculum en tegelijkertijd de studenten- en docentmobiliteit te stimuleren.' De universiteitenvereniging VSNU had vijf jaar geleden hoge verwachtingen van de *joint degree*, blijkt wel uit een brief die toenmalig voorzitter Sibolt Noorda stuurde aan het ministerie van OCW. Hetzelfde geldt voor de Europese Commissie, die via het Erasmus Mundus-programma honderden miljoenen euro's steekt in het ontwikkelen van *joint degrees*.

Als gerenommeerde Europese universiteiten het beste wat ze te bieden hebben bundelen, stimuleer je de internationale samenwerking én de inkomende en uitgaande studentenmobiliteit, is het idee. Nederlandse studenten volgen een deel van hun opleiding bij een van de buitenlandse partners en studenten van die partners komen naar Nederland. Daarnaast trekken de prestigieuze opleidingen toptalenten uit de hele wereld. Zeker als het programma wordt afgesloten met een gezamenlijk diploma.

Tijdens zijn periode als minister van Onderwijs omarmde Ronald Plasterk het model en paste de wet aan. Daardoor kunnen Nederlandse instellingen sinds 2010 *joint degrees* aanbieden. De accreditatieorganisatie NVAO begon een speciale procedure

Foto: Merlin Daleman/HH

Graduation day van de Rotterdam School of Management.

om de kwaliteit van de gezamenlijke opleidingen te beoordelen. En, *last but not least*: de universiteiten mochten de miljoenen die beschikbaar waren voor 'intensivering van het internationaliseringsbeleid' inzetten om *joint degrees* te ontwikkelen. Tussen 2009 en 2013 ging het in totaal om 6,3 miljoen euro.

Administratieve rompslomp

De VSNU verwachtte in 2009 dus niet zomaar dat het aantal *joint degrees* een hoge vlucht zou nemen. Toch loopt het niet storm, blijkt uit een tussentijdse evaluatie die dit voorjaar verscheen. Eind vorig jaar waren er maar negen geaccrediteerde internationale *joint degrees*, allemaal op masterniveau. De overige 147 gezamenlijke programma's (bachelors, masters

baucratisch doolhof

menlijke programma's opgezet. Maar universiteiten die zo'n programma willen afsluiten met een *joint degree*, krijgen te maken met enorme administratieve rompslomp. Daarom kiezen ze liever voor een *double degree*."

De VSNU is met OCW in gesprek om het opzetten van *joint degrees* makkelijk te maken. "We willen in ieder geval dat de accreditatie eenvoudiger wordt", stelt Slootweg. Eenjarige masteropleidingen die participeren in een tweejarig *joint programme*, moeten nu een macrodoelmatigheidstoets en een toets nieuwe opleidingen ondergaan. Daar wil de VSNU vanaf. Ook de regels rond collegegeld leveren problemen op. "Om bekostiging te krijgen, moet een student hier ingeschreven zijn. Dat betekent in sommige gevallen dubbel collegegeld betalen. Daarvan zouden studenten vrijgesteld moeten worden."

Keurmerk

Voor de tweejarige researchmaster geowetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam komen die veranderingen te laat. Het programma sleepte in 2011 als eerste wo-opleiding in Nederland een *joint degree*-accreditatie in de wacht. Maar de VU stapt eruit. De *joint degree*-constructie leverde te veel gedoe op. In het programma zitten, naast de VU, nog vijf andere universiteiten – uit Noorwegen, Frankrijk, Duitsland en Hongarije – maar alleen die in Bergen (Noorwegen) en Rennes (Frankrijk) deden mee aan de Nederlandse accreditatieprocedure. De andere konden niet het

materiaal leveren dat de NVAO nodig had. Zelfs Bergen en Rennes beschikten niet over alle benodigde documenten. Toch gaf de NVAO, na veel aarzelingen, het keurmerk af. "Maar ondanks de accreditatie is er nog steeds geen gezamenlijk diploma", vertelt Ramon Ellenbroek van het *international office*. "Wat er wel en niet op een diploma mag staan en hoe het eruit ziet, verschilt per land. Er is dus nooit een echte *joint degree* uitgereikt."

Door het botsen van nationale regels en wetten ontstonden nog veel meer problemen. Programmacoördinator Reini Zoetemeijer herinnert

en PhD's) worden, net als vóór de introductie van de *joint degree*, afgesloten met een *double* of *multiple degree*. Ook de verwachte groei van de studentenmobiliteit blijft vooralsnog uit. De 111 *joint programmes* op bachelor- en masterniveau hebben een geschatte instroom van 1.200 studenten, gemiddeld elf per programma.

Dat de hooggespannen verwachtingen niet zijn waargemaakt, betekent nog niet dat het stimuleringsprogramma is mislukt, vindt Sake Slootweg, beleidsadviseur internationalisering bij de VSNU. "Er zijn veel geza

"Het systeem anticipeerde

op een situatie waarin

Europese regels gelden.

Daarvan is niks

terechtgekomen"

zich de Chinese student die het eerste masterjaar in Amsterdam deed en zijn studie wilde afronden in Bergen. Om de *joint degree* te kunnen uitreiken, moest de student het tweede jaar wel ingeschreven zijn bij de VU. "Dat betekent collegegeld betalen en een visum regelen bij de IND, voor een student die niet meer in Nederland woont", legt Zoetemeijer uit. Ze denkt nog steeds dat Europese *joint degrees* dé oplossing zijn voor mobiliteitsproblemen, maar signaleert dat er nog veel obstakels te overwinnen zijn. "Er zijn zo veel botsende regels. Je komt in een doolhof terecht, waar je niet meer uitkomt."

Liever Erasmusbeurs

Door alle rompslomp is ook de werving van internationale studenten nooit goed op gang gekomen. In september begon in Amsterdam maar één student aan het programma. Het faculteitsbestuur heeft daarom besloten uit de *joint degree* te stappen. "We blijven wel meedoen in het consortium. We vallen alleen terug op de oude situatie", vertelt een teleurgestelde Zoetemeijer. Studenten die via de VU het gezamenlijk programma volgen, doen dat in het vervolg weer als uitwisselingsstudent en krijgen een Nederlands diploma met een cijferlijst van de uitwisselingspartner. Wrang, vindt Ramon Ellenbroek. "Je haalt je veel meer werk op de hals dan bij een gewone accreditatie en krijgt er minder voor terug." Ook voor studenten is een uitwisselingsprogramma volgens hem eigenlijk aantrekkelijker dan een *joint degree*. "Daarmee komen ze in aanmerking voor een Erasmusbeurs van 2.500 euro. Dat hebben ze liever dan twee diploma's of een *joint degree*."

Ellenbroek heeft wel een idee waar het mis is gegaan met de *joint degree*. "Het systeem anticipeerde op een Europese hogeronderwijsruimte met regels die steeds meer Europees zouden worden. Daarvan is niks terechtgekomen. We zijn blijven zitten met nationale regelgeving." Pas als er regels op Europees niveau komen, hebben *joint degrees* in zijn ogen kans van slagen.

Praktischer

Marjo Gallé, beleidsmedewerker internationalisering bij de Erasmus Universiteit Rotterdam, is een groot voorstander van gezamenlijke opleidingen. "Door internationaal samen te werken, kun je betere programma's maken." Maar of dat altijd moet leiden tot een *joint degree* is voor haar de vraag. "Double degrees zijn voorlopig praktischer", vindt zij. In tegen-

stelling tot haar Amsterdamse collega ziet zij wel een lichtpuntje. "Het is hoopvol dat er nu een *pilot* met Europese accreditatie loopt. De NVAO speelt daarin een belangrijke rol."

De niet-bekostigde Erasmus Mundus-master *Law & Economics*, waarin de Rotterdamse rechtenfaculteit participeert, heeft aan die pilot meegedaan. "We hebben na het panelbezoek in februari het oordeel 'excellent' gekregen", vertelt assistent-coördinator Wicher Schreuders trots. "De NVAO heeft dat oordeel inmiddels overgenomen, maar onze Europese partners wachten nog op een beslissing van hun nationale accreditatieorganisatie."

Het programma wordt verzorgd door een consortium van zeven Europese universiteiten, een Israëlische en een Indiase universiteit. Het beslaat drie trimesters die in twee of drie verschillende landen worden gevolgd. De Europese accreditatie verlost dit samenwerkingsverband van zeven verschillende nationale procedures, maar lost nog lang niet alle problemen op. Schreuders: "Zo is het keurmerk in Nederland en Vlaanderen zes jaar geldig, maar er zijn ook landen waar je het na drie of vier jaar alweer moet verlengen. Daardoor zijn we doorlopend bezig met accrediteren. Het land met de kortste accreditatietermijn bepaalt het tempo."

Nauwelijks interesse

Ook de diploma-erkenning is weer een apart traject, weet hij. "Wat op het getuigschrift komt te staan, is ook onderhevig aan nationale wetgeving. In het ene land mogen de logo's van alle negen samenwerkingspartners erop, in andere landen alleen die van de twee of drie universiteiten waar de student echt heeft gestudeerd." Ook welke titel afgestudeerden krijgen, verschilt per land.

Is een *joint degree* al die moeite wel waard? Schreuders vindt van wel. Een *joint degree* is in zijn ogen de enige logische afsluiting van een gezamenlijk studieprogramma. Maar studenten hebben nauwelijks interesse in een gezamenlijk diploma, geeft hij toe. "Een Australische of Braziliaanse student gaat liever naar huis met een diploma van de Universiteit van Bologna of van de Erasmus Universiteit dan met een diploma van een Europees consortium dat – helaas – nog bijna niemand kent."

YVONNE VAN DE MEENT

Begin december heeft minister Bussemaker aangekondigd de problemen aan te pakken. (zie p. 5)

